

ALEXANDRU MĂLUREANU

PROTOCOLUL ȘI CEREMONIALUL RELIGIOS

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

ALEXANDRU MĂLUREANU

PROTOCOLUL ȘI CEREMONIALUL RELIGIOS

Referenți științifici:

Ambasador Prof. dr. Emilian Manciur

Conf. dr. Adrian Lemeni

ISBN 978-973-595-933-3

© 2015 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Director: Codruța Săcelean

Str. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

ALEXANDRU MĂLUREANU

**PROTOCOLUL
ȘI CEREMONIALUL
RELIGIOS**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2015

Cuprins

Prefață	7
Cuvânt înainte.....	9
Lista abrevierilor.....	13
Lista anexelor	15
Introducere	19

A. Fundamente teoretice

1. Protocolul și ceremonialul religios – cadru conceptual.....	25
1.1. Definirea și evoluția conceptului de protocol și ceremonial religios	25
1.2. Eticheta protocolului religios: formule de adresare către înaltele fețe bisericești și religioase, veșmintele ierarhiei bisericești și simbolismul acestora	32
1.3. Atribuțiile compartimentelor de protocol religios din cadrul Patriarhiei Ortodoxe Române	45

Protocolul și ceremonialul religios

2. Ceremonialul religios al Patriarhiei Ortodoxe Române și importanța protocolului religios	51
2.1. Ceremonialul vizitelor înalților ierarhi străini	51
2.2. Ceremonialul participării înalților demnitari laici la manifestările religioase	57
2.3. Importanța protocolului și a ceremonialului religios pentru dezvoltarea dialogului interconfesional și interreligios	61

B. Studiu de caz

3. Ritualurile și ceremoniile religioase de înscăunare a înalților ierarhi – Întronizarea Preafericitului Părinte Daniel în treapta de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române	75
3.1. Aplicarea metodelor investigației empirice: motivația alegerii temei, scopul și obiectivele cercetării, ipotezele și metodele de cercetare	75
3.2. Prezentarea și interpretarea rezultatelor anchetei prin interviu	78
3.3. Prezentarea și interpretarea rezultatelor analizei de conținut și ale observației sistematice	82
3.4. Concluziile cercetării	112
Concluzii	115
Bibliografie	121
Anexe	125

Prefață

Cu aleasă bucurie recomand spre publicare lucrarea intitulată *Protocolul și ceremonialul religios* scrisă de domnul Alexandru Mălureanu, ca lucrare de absolvire a Facultății de Comunicare și Relații Publice din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative din București.

În calitatea mea de titular al cursului de *Protocol instituțional* i-am remarcat interesul deosebit manifestat pentru problemele de protocol, interes reflectat și în alegerea ca subiect pentru lucrarea sa de licență a unei teme de protocol care a fost elaborată sub coordonarea mea fiind apreciată de comisia de evaluare cu calificativ maxim, pentru cercetarea științifică deosebită și pentru reala valoare academică.

Domnul Alexandru Mălureanu este membru al *Asociației Române de Protocol*, parte a *Organización Internacional de Ceremonial y Protocolo* (Madrid, Spania). A absolvit

Protocolul și ceremonialul religios

Institutul Diplomatic Român din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, urmând cursul de formare profesională: *Protocol și Comunicare în Diplomatie*. Totodată, a absolvit programul inter-universitar organizat de către Academia Diplomatică din Viena și Institutul pentru Studii Europene de la Bruxelles.

Întrucât în domeniul protocolului și al diplomatiei nu există până în prezent o lucrare de specialitate, care să abordeze dimensiunea religioasă, consider lucrarea *Protocolul și ceremonialul religios* o inițiativă de excepție, pe care o salut și o încurajez în vederea publicării, conștientizând necesitatea și importanța unui astfel de demers, în vederea cunoașterii și înțelegerii specificului protocolului religios și de către alte persoane, mai puțin familiarizate cu terminologia eclezială.

Lucrarea de față poate contribui la dezvoltarea dialogului și a cooperării instituționale, interbisericești, interconfesionale și interreligioase, din țară și din străinătate, autorul având și experiența acumulată în contextul internațional în care a studiat.

Vă recomand cu toată aprecierea această lucrare unică în domeniul protocolului și al diplomatiei ecleziastice.

Ambasador dr. Emilian Manciur
Președintele Asociației Române de Protocol

Lista anexelor

1. Aplicarea metodelor științifice – ancheta prin interviu: Cunoașterea protocolului și a ceremonialului religios – Înscăunarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.
2. Imagini de la alegerea și de la ceremoniile de înscăunare ale Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.
3. Cuvântul ÎPS Daniel rostit cu ocazia alegerii în demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.
4. Gramata sinodală de înscăunare a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.
5. Cuvântul Preafericitului Daniel la întronizarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (30 septembrie 2007).

Protocolul și ceremonialul religios

6. Membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
7. Lista delegațiilor oficiale care au participat la înscăunarea noului Patriarh.
8. Însemne religioase.
9. Elemente ale protocolului și ceremonialului religios.
10. Veșminte bisericesti (arhieresti, preoțesti și diaconesti).
11. Treptele preoției, rangurile onorifice bisericesti, treptele, rangurile și gradele monahale.
12. Întâlniri protocolare interconfesionale și interreligioase.
13. A XII-a întâlnire internațională „Oameni și Religii” (30 august – 1 septembrie 1998, București).
14. Vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România (7-9 mai 1999).
15. Vizita Patriarhului Ecumenic Bartolomeu (26-29 octombrie 2010).
16. Întâlnirea Comisiei Mixte Guvern – Patriarhie (7 octombrie 2008).

17. Semnarea protocolului între Patriarhia Română și Ministerul Sănătății Publice (24 iulie 2008).
18. Semnarea Protocolului de colaborare cu scopul creșterii calității învățământului religios public și învățământului teologic preuniversitar și universitar (29 mai 2014).
19. Patriarhul României a primit vizita Președintelui Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (31 august 2010).
20. Patriarhul României l-a primit în vizită la Mănăstirea Antim pe Președintele Georgiei (3 iunie 2010).
21. Prima zi a Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (18 Ianuarie 2011).
22. Constituirea Consiliului Consultativ al Cultelor din România (14 aprilie 2011).
23. Patriarhul României a participat la sesiunea de lucru a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (12 aprilie 2011).
24. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel la întâlnirea anuală cu liderii religioși din Uniunea Europeană (30 mai 2013).

Bibliografie

A. Lucrări de specialitate

1. ABRUDAN, Dumitru, „Alegerea, validarea și instalarea”, în *Revista Teologică*, nr. 4, Sibiu, Editura Andreiană, 2007, pp.155-159;
2. ALEXA UȚĂ, Mircea, *Almanah Bisericesc*, București, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1999;
3. BASARAB, Neagoe, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, București, Editura Simplu, 2008;
4. BORTUN, Dumitru, *Semiotică, Teorii ale limbajului*, București, Editura Comunicare.ro, 2010;
5. BRANIȘTE, Ene, *Liturgica specială*, București, Editura Lumea Credinței, 2007;
6. CANTEMIR, Dimitrie, *Descriptio Moldaviae*, București, Editura Academiei, 1973;
7. CHELCEA, Septimiu, *Inițiere în cercetarea sociologică*, București, Editura Comunicare.ro, 2004;
8. CIOCIOI, Gheorghită; DRAGNE, Amalia; TICĂ, Șerban; VLAD, Maxim, *Ghidul mănăstirilor din România*, București, Editura Sophia, 2010;

9. COLOTELO, Dumitru, „Hirotonia preotului în ritul liturgic bizantin”, în *Studii Teologice*, nr. 7-8, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1975, pp. 560-580;
10. DE SINGLY, Francois; BLANCHET, Alain; GOTMAN, Anne; KAUFMANN, Jean-Claude, *Ancheta și metodele ei*, Iași, Editura Polirom, 1998;
11. FRUNZĂ, Florin (coord.), *Legea privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. Statutele cultelor religioase din România*, București, Editura TipoGrup Press, 2008;
12. GALERIU, Constantin, „Preoție, Taină și slujire în viața Bisericii”, în *Ortodoxia*, nr. 4, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1982, pp. 510-547;
13. GEORGIU, Grigore, *Cultură și Comunicare*, București, Editura Comunicare.ro, 2008;
14. IVAN, Loredana, *Tehnici de cercetare și redactare în științele sociale*, București, f. ed., Curs Facultatea de Comunicare și Relații Publice, S.N.S.P.A., 2010;
15. MALIȚA, Mircea, *Diplomația*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975;
16. MANCIUR, Emilian, *Protocol instituțional*, București, Editura Comunicare.ro, 2008;
17. QUONDAM, Amedeo, *Le cérémonial des modernes et le triomphe des anciens*, în „Le protocoles ou la mise en forme de l'ordre politique”, Paris, L'Harmattan, 1996, pp. 25-40;
18. SIMONESCU, Dan, *Literatura românească de ceremonial. Cronica lui Gheorgache, 1762*, București, Editura Fundația Regele Carol I, 1939;
19. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, Editura I.B.M.B.O.R., 2009;

20. VĂCĂRESCU, Theodor, *Ceremonialul Curții Regale a României*, București, Tipografia Curții Regale, 1882;
21. VÂLCIU, Marian, *Sfânta Taină a Preoției în riturile creștine actuale*, București, f. ed., Facultatea de Teologie Ortodoxă, 2009.

B. Documente oficiale

1. „Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor”, publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 11, București, 8 ianuarie 2007;
2. ARHIERATICON, *Rânduiala slujbelor săvârșite cu arhieru*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2009;
3. *Calendarul Creștin Ortodox*, București, Editura Cuvântul Vieții, 2010;
4. *LITURGHIER*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2010;

C. Pagini web consultate

1. <http://www.patriarh.ro/Miron/repere.php>
(Coperta: Ceremonia întronizării primului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Dr. Miron Cristea; București, 1 noiembrie 1925. Detaliu din tabloul aflat la Cancelaria Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim)

Protocolul și ceremonialul religios

2. <http://www.basilica.ro>
3. <http://www.patriarhia.ro>
4. <http://www.vesmintele.ro>
5. <http://www.revistateologica.ro/blog.php?id=108>
6. <http://www.credo.ro/saptamana-rugaciune-ecumenista.php>
7. <http://www.constantinescu.ro/poze/1213966413.jpg&imgrefurl=>
8. <http://www.google.ro/imgresimgurl=http://www.flux.md/sys/upload/image/04.07.2008/p4/papa-si-patriarhul.jpg>
9. <http://www.ecum.ro/infoecum/Ro/sibiu-2007-a-treia-adunare-ecumenica-europeana>
10. <http://www.crestinortodox.ro/carti-ortodoxe/noul-statut-bor/sinodul-permanent/81262.html>

Alexandru Mălureanu este doctor în Teologie și membru al *Asociației Române de Protocol*. A absolvit *Institutul Diplomatic Român* din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și programul inter-universitar organizat de către Academia Diplomatică din Viena și Institutul pentru Studii Europene de la Bruxelles.

Întrucât în domeniul protocolului și al diplomației nu există până în prezent o lucrare de specialitate, care să abordeze dimensiunea religioasă, consider lucrarea *Protocolul și ceremonialul religios* o inițiativă de excepție, conștientizând necesitatea și importanța unui astfel de demers, în vederea cunoașterii și înțelegerii specificului protocolului religios și de către alte persoane, mai puțin familiarizate cu terminologia eclesială. Lucrarea de față poate contribui la dezvoltarea dialogului și a cooperării instituționale, interbisericești, interconfesionale și interreligioase, din țară și din străinătate, autorul având și experiența acumulată în contextul internațional în care a studiat. Vă recomand cu toată aprecierea această lucrare unică în domeniul protocolului și al diplomației eclesiastice (Ambasador **Dr. Emilian Manciu**, Președintele *Asociației Române de Protocol*)

ISBN: 978-973-595-933-3